

навчання студентів-хіміків можуть бути ефективно задіяні обидва види диференціації як зовнішня, так і внутрішня, за умови теоретично-коректного окреслення принципів та методів навчання в означених формах. Звернемося до переліку критеріїв створення груп за інтересами. Виходячи з вищезгаданого, ми визначили наступні критерії створення даних груп у контексті предметно-професійної підготовки під час навчання у педагогічному вузі студентів хімічних спеціальностей: професійно-орієнтований, когнітивний, практичний, мотивуючий, ціннісний та результативний. Визначивши критерії створення груп за інтересами, перейдемо до окреслення педагогічних умов їх успішного функціонування у процесі професійного навчання студентів у вузі. Виділяємо чотири групи умов: нормативні – установка на компетентну професійну діяльність в умовах входження країни у міжнародний освітній простір, індивідуальний підхід до здобуття професійної компетентності; загально-педагогічні – забезпечення цінності процесу формування професійної компетентності майбутнього вчителя; спрямованість професійної підготовки на формування професійної компетентності, виходячи з компонентного складу останньої; актуалізація можливостей навчальних предметів для формування професійної компетентності майбутніх учителів з урахуванням спеціальності та кваліфікації, стимулювання процесу саморозвитку майбутніх педагогів; професійно-педагогічні – наявність компетентних педагогічних дій у професійній підготовці майбутніх учителів; співвідношення методів і форм їх підготовки для роботи у вузі; емоційно-оцінне відношення між студентами і викладачами; загально-соціальні – потреба у професійно-компетентному вчителі, здатному працювати у нових полікультурних умовах; престижність наявності високої професійної майстерності у випускників педагогічного вузу.

Для ефективної діяльності груп за інтересами як форми диференційованого навчання, яка сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх учителів хімії із перерахованих умов, виділяємо такі: спрямованість навчальної діяльності на формування професійної компетентності; актуалізація можливостей навчальних предметів професійного контексту; інтеграція міжпредметних знань; стимулювання процесу професійного саморозвитку; особистісно орієнтований, диференційований підхід до навчання. Усі окреслені умови можна назвати зовнішніми, адже вони створюються у навчально-виховному процесі університету та завдяки професіоналізму викладачів. Додамо до зовнішніх умов внутрішні, які виявляються у професійному та особистісному розвитку студентів і залежать від перших. До таких умов можна віднести: сформованість мотивації до оволодіння професіоналізмом; позитивне ставлення до професії; наявність необхідності саморозвитку; розуміння значимості знань з предметів професійного контексту для подальшого застосування у практичній діяльності.

Використання диференційованого підходу у професійному навчанні майбутніх учителів хімії, зокрема такої форми зовнішньої диференціації, як групи за інтересами, може оптимізувати весь процес професійної підготовки вчителів цього фаху за умови коректного визначення принципів, критеріїв, схематичного спрямування означених груп та їх діяльності.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Куліш С.М. (м. Харків)

Як стверджує Гордон Драйден сучасна революція в освіті лежить не тільки в зміні шкільної системи. Вона полягає в навчанні тому, як учитися, в навчанні того, як думати, у вивченні нових методів, які можна використовувати

для вирішення любого завдання, яке виникає перед нами, причому у будь-якому віці».

В умовах впровадження особистісно-зорієнтованої парадигми освіти у ВНЗ значно підвищуються вимоги до рівня сформованості професійної компетентності й особистісних якостей викладача. Крім того, слід відзначити зміну його освітніх функцій, оскільки основними для педагога є не тільки інформаційна, скільки організаторська, модераторська, стимулююча функції. Безумовно, в епоху інформаційного суспільства постає можливість використання різних джерел інформації, і сучасні студенти є достатньо підготовленими в технологічному плані для того, щоб ефективно використовувати всі можливі інформаційні носії – від традиційного підручника до Інтернет-сайтів та електронних навчальних посібників. У той же час недостатній життєвий досвід студентської молоді, незрозуміність її критичного мислення, низький рівень умінь щодо самостійної роботи, а також відсутність у достатній мірі установки на систематичне й наполегливе навчання призводять до того, що якість професійної підготовки майбутніх фахівців не відповідає потребам сьогодення. Змінити на краще зазначену ситуацію можливо завдяки підвищенню рівня педагогічної майстерності викладачів, які мають не тільки вільно володіти навчальним матеріалом, але й бути здатними захопити молодих людей цікавими ідеями, стати для них взірцем освіченості, професіоналізму та людської порядності.

Одним із перших кроків щодо поліпшення якості роботи викладачів є вдосконалення у вищій школі науково-методичної роботи. При цьому з особливою гостротою зазначена проблема постає саме в межах навчально-виховної діяльності класичних університетів, які з самого початку свого існування завжди були передовими центрами наукової думки й освітньої практики. Важливо також відзначити, що традиційно у класичних університетах провідним напрямом професійної підготовки майбутніх фахівців є викладання фундаментальних та профільних предметів, у той час як дисциплінам психолого-педагогічного циклу відводиться певною мірою другорядне місце. Внаслідок цього навіть кращі випускники університету, приступаючи після закінчення аспірантури до самостійної викладацької роботи, не завжди почувують себе впевнено під час проведення занять через недостатній рівень педагогічної майстерності.

Характерною рисою сучасної викладацької діяльності є те, що проблема підвищення викладацької майстерності є актуальною не тільки для викладачів-початківців, а й для педагогів з достатнім досвідом роботи. Педагоги, які зазвичай поєднують педагогічну роботу з науковою діяльністю за своєю профілем, не мають достатнього часу для складання методичних розробок та здійснення самоосвіти з метою оволодіння новітніми освітніми технологіями.

У ХНУ імені В.Н.Каразіна сьогодні активно впроваджується ідея про необхідність поглиблення системної роботи з метою підвищення педагогічної майстерності викладачів. Так, наприклад, в університеті багато років функціонує навчально-методичний центр, який своєчасно інформує викладачів про проведення міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, знайомить викладачів з новинками навчальної і науково-методичної літератури, організовує вивчення передового досвіду.

В університеті систематично проводяться цільові науково-методичні семінари. Впродовж двох років функціонував семінар з проблеми впровадження сучасних інформаційних технологій, у роботі якого брали участь провідні фахівці відповідної галузі. У тому числі на таких заходах обговорювалися питання організації дистанційної освіти у ВНЗ. Крім того, цілу низку семінарів було присвячено питанням розвивального навчання, які проводив відомий психолог О.Дусавицький. На цих семінарах були присутні й інші психологи та педагоги, які висвітлювали свої погляди з проблеми використання розвивального навчання й обмінювалися досвідом практичної роботи в цьому напрямі. Заслуговує на увагу також цикл лекцій і семінарів, проведених для педагогів-початківців

викладачами факультету психології.

На ректоратах введено в практику щомісяця заслуховувати звіти про роботу науково-методичних комісій факультетів. Слід відзначити, що в останні роки у зв'язку з впровадженням кредитно-модульної технології навчання діяльність науково-методичного центру якісно змінилася. Сьогодні проводиться активна робота щодо роз'яснення викладачам різних аспектів реалізації положень Болонської декларації, а також забезпечується надання ним методичної допомоги з цього питання. Зокрема, така допомога організовувалася під час складання викладачами нових робочих програм за кредитно-модульною технологією навчання.

Цінним методичним досвідом університету є також діяльність різноманітних лекторіїв, курсів, які дозволяють викладачам підвищити свою компетентність у певних галузях: сформувати вміння роботи в Інтернеті, підвищити рівень знань з іноземної мови, оволодіти навичками швидкого читання тощо.

Узагальнюючи накопичений досвід щодо формування педагогічної майстерності викладачів, слід підкреслити необхідність ще більшого підвищення ролі науково-методичної роботи в Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна як засобу покращення їхньої професійної діяльності.

Десятиліття активної творчої педагогічної діяльності та спеціального вивчення суті навчального, освітньо-виховного процесу засвідчили той факт, що учень (студент) не готується до життя, поки ми його навчаємо та виховуємо, але вже живе в теперішньому часі й нас (своїх учителів) сприймає як частку цього реального життя. І якщо від спілкування і взаємодії з нами він має насолоду або хоч би почуває себе рівноправним і захищеним членом колективу, то він і процес навчання сприймає як бажаний, прийнятний і починає бачити можливість жити в злагоді з довкіллям. Але якщо взаємини учителя й учня, професора і студента не складаються, як належить, то вже не треба «озброюватись» якимись особливими прийомами майстерності: вони не спрацюють. Без основи, засад, методології ніякі надбудовчі утворення не спрацюють. Основи педагогічної майстерності визначаються як фундамент, вихідні положення і настанови, на яких розгортається увесь процес опанування системою заходів по формуванню педагогічної майстерності. А тому в основу нашої концепції педагогічної майстерності в університеті покладена ідея особистісної культури вчителя як провідної ознаки. Вона (особистісна культура) вбирає в себе як зовнішні ознаки й атрибути, так і внутрішні позиції (почуття любові й доброти, волю, високу духовність, бажання краси й осмислення краси як запоруки збереження миру), до яких додаються і спеціальні знання про свою професію, історію свого навчального предмету, а також різноманітна інформація про суть педагогічної діяльності, про людину, людство, суспільство, світ взагалі.

Література

1. Драйден Г. Революция в обучении: перевод с английского. - ООО «Парвинэ», 2003. - 672с.
2. Нечепоренко Л.С., Куліш С.М. Педагогічна освіта в Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна. - Харків: ХНУ, 2010. - 230 с.
3. Педагогічні технології: теорія та практика: навчально-методичний посібник/ за редакцією М.В.Гришової: Полтавський державний педагогічний університетімені В.Г.Короленка. - Полтава: АСМІ, 2008. - 230 с.